

2010-03-26

1 (18)

Dnr 99-2009:477

Laholms kommun
Humlegången 6
312 80 Laholm

Kvalitetsgranskning av fritidshem i Laholms kommun

Inledning

Skolinspektionen har under perioden augusti till december 2009 genomfört en granskning av kvaliteten i fritidshem. Närmare 80 fritidshem i 17 kommuner har granskats. Fem fritidshem i Laholms kommun ingår i granskningen, nämligen fritidshemmen i Genevadsolan, Glänningeskolan, Mellbysstrandsskolan, Parkskolan och Veingskolan. Dessa fritidshem besöktes i november 2009.

Bakgrund

Fritidshemmen utgör en stor del av svenska barns vardagsliv. Många barn tillbringar huvuddelen av sin aktiva fria tid under morgon, eftermiddagar och lov på fritidshemmen. Vistelsetiderna kan vara långa, särskilt för de yngre barnen. Vistelsen i fritidshemmen är visserligen inte obligatorisk men i praktiken saknar barn och föräldrar möjliga alternativ. Antalet barn i fritidshemmen har tredubblats sedan 1990. Barngruppernas storlek har ökat kraftigt och personaltätheten har minskat. Denna kvalitetsgranskning syftar till att få en bild av barnen i de granskade fritidshemmen erbjuds en god pedagogisk verksamhet och en god omsorg och peka på förtjänster och utvecklingsområden för berörda kommuner och fritidshem.

Granskningsområden

Kvalitetsgranskningen ska ha fokus på kvaliteten i den verksamhet som erbjuds barn i fritidshemmen under morgnar, eftermiddagar och lov. Med detta som utgångspunkt har Skolinspektionen undersökt följande frågeställningar:

1. **Erbjuder fritidshemmen en meningsfull verksamhet?**
 - Upplever barnen verksamheten som stimulerande och lustfylld?
 - Anpassas verksamheten till barns olika ålder, mognad, kön, intressen och erfarenheter?
2. **Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?**
 - Finns det en medveten avsikt med verksamheten?
 - Syftar den till att utveckla barnen emotionellt, socialt, fysiskt och intellektuellt?
3. **Är omsorgen om barnen god?**
 - Finns det förutsättningar att erbjuda barnen en fysiskt god vistelsemiljö som är säker och trygg?
 - Finns det förutsättningar för barnen att skapa nära och positiva relationer till såväl kamrater som personal?

(För författningsstöd till granskningens frågeområden – se bilaga)

Tillvägagångssätt

Varje fritidshem har besökts under två dagar. Verksamhetsbesök, intervjuer med barn, föräldrar, personal och ledning har genomförts. Dessutom har personalen och barn i årskurs 4 svarat på enkäter. Skolinspektionen har också intervjuat barn- och utbildningsnämndens ordförande, utbildningschefen samt utredare. De som besökt och granskat de fem fritidshemmen är Helene Roslund, Ebba Svartz, Verica Stojanovic, Inger Bülow och Liselott Granberg, dessutom deltog Peter Ekborg, Roger Niklewski samt Nils Philsgård samtliga från Skolinspektionen avdelningen i Lund.

Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens rapport "Kvalitet i fritidshem". Resultatet från enkätundersökningen redovisas endast i denna rapport.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen och projektplanen för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Skolinspektionens iakttagelser**Genevadskolans fritidshem**

Fritidshemmet i Genevads skolan, som är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–3, finns i det öppna landskapet mellan Halmstad och Laholm. Genevad är en gammal bruksort uppbyggd kring tegelbruket och idag bor det 632 invånare och bostadsbebyggelsen består till stor del av villabebyggelse. I årskurs 4 fortsätter barnen till Veingeskolan som är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–9. Fritidshemmet har en avdelning med 29 barn inskrivna. Det finns 18 barn i åldersgruppen 6–8 år och 11 barn i åldersgruppen 9–12 år. I fritidshemmet arbetar en fritidspedagog och två förskollärare. Fritidshemmet bedrivs inte i egna lokaler utan delar lokaler med förskoleklassen och utnyttjar även skolans matsal. Lokalerna är anpassade till fritidshemsverksamhet och utemiljön stimulerar till aktivitet och kreativitet. Skolan har en skolgård med gungor, klätterställningar, fotbollsplan m.m. Fritidshemmet har nära till en skog dit barnen ofta brukar gå på upptäcktsfärd. Några av barnen har annat modersmål än svenska och ett fåtal barn bedöms vara i behov av särskilt stöd. Cirka hälften av barnen har mycket långa vistelsetider (dvs. de har såväl morgon- som eftermiddagstillsyn under större delen av öppethållandet samt vistas på fritidshemmet under större delen av loven).

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Barnen kan själv välja om de vill vara ute eller inne. Det finns alltid personal ute om barnen väljer att gå ut. Fritidshemmet har ett varierat utbud av fria aktiviteter, barnen kan vara i målarrummet, mysrummet eller spela spel i matsalen. Barnen trivs och många säger att de "älskar fritids" och att "här är det jättekul!" Förutom att det anordnas utedag på onsdagar och fri lek på fredagar erbjuds barnen planerade aktiviteter varje dag, till exempel skapande aktiviteter såsom att inreda och bygga hus av skokartonger och göra adventskalendrar. Under Skolinspektionens besök kom barnen på att de ville göra trollstavar, vilket de fick och därefter hade de en dansuppvisning i biblioteket, för de som ville se. Personalen är bra på att fånga upp barnens idéer. En i personalen har gått en utbildning i England och lärt sig sagoberättande där barnen är med och skapar sagan i stunden. Detta ger intryck av att stimulera barnens fantasi. Barnen arbetar med experiment samt olika tema. De planerade aktiviteterna pågår "så länge intresse finns". Aktiviteter som ger kunskap och erfarenhet om omvärlden sker dock främst på loven. Fritidshemmet arbetar också i någon grad med att erbjuda aktiviteter som förbereder barnen för att på sikt klara sig utanför fritidshemmet exempelvis får barnen ibland hjälpa till att förbereda mellanmål eller gå hem själva. Det framgår vid intervjun med både personalen och föräldrarna

att mycket av förberedelsen för en värld utanför fritidshemmet läggs på föräldrarnas ansvar. Fritidshemmet har idag inte heller någon särskild verksamhet som riktar sig till de äldre barnen. I biblioteket och i mysrummet finns möjlighet till såväl avkoppling som koncentrerade aktiviteter. Fysiska aktiviteter som t.ex. skridskoåkning och bad erbjuds barnen främst under loven. På skolgården kan barnen till exempel spela landhockeymatcher. Det pågår en för barnen tydlig demokratisk process på fritidshemmet. De har en förslagslåda och de har stormöten där barnen genom röstning bestämmer vad de vill göra. Barnens respons på stormötena är "att rösta är kul". Barnen och föräldrarna får också besvara en enkät om förväntningar och uppfattningar som fritidshemspersonalen sammanställer och lämnar feedback på. Loven har en god pedagogisk verksamhet och då genomförs större projekt och utflykter.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen på fritidshemmet på Genevadscholan får tillgång till både ett varierat utbud av fria aktiviteter men också av särskilt förberedda aktiviteter. Alla barn i fritidshemmet Skolinspektionen har frågat tycker att det är kul att gå på fritidshemmet och föräldrarna säger att barnen trivs bra eftersom det är mycket lek, "det händer grejer". Fritidshemspersonalen bör dock erbjuda fler aktiviteter som ger kunskaper och erfarenheter om omvärlden samt aktiviteter som förbereder barnen på att på sikt klara sig utanför fritidshemmet. Fritidshemmet borde också utveckla verksamheten så att den är anpassad för de äldre barnen.

Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Rektorn är förtrogen med det nationella uppdraget och den dagliga verksamheten dvs. hur verksamheten planeras, genomförs och med vilken kvalitet. Rektorn tar också aktiv del i verksamhetens utveckling i syfte att utveckla den mot de nationella målen i läroplanen och i förhållande till Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem, samt att följa upp och utvärdera verksamheten kontinuerligt. Personalen har god kännedom om uppdraget och diskuterar och utvärderar kontinuerligt den egna verksamheten utifrån de nationella målen. De har även rutiner för hur de tar reda på erfarenheter, intressen och behov hos gruppen samt enskilda barn. Informationen samlas in via enkäter som genomförs varje läsår, via stormöten samt direkt kontakt med barnen. Enligt barnens utsagor och det Skolinspektionen kunnat se, stimulerar personalen barnen i deras lek och nyfikenhet. Personalen reflekterar över hur arbetet med att motverka traditionella könsmonster ska bedrivas. Information om det nationella uppdraget når ut till föräldrar både skriftligt och muntligt och information om den dagliga verksamheten sätts upp på anslagstavlan i korridoren. I dagsläget arbetar personalen inte på ett aktivt sätt med att få barnen att prova på nya aktiviteter, exempelvis stimulera barn som aldrig ägnar sig åt skapande eller idrott att prova detta.

Vad har skolinspektionen kommit fram till?

Både rektorn och personalen har en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt för verksamheten. Samtliga är förtrogna med det nationella uppdraget och arbetar för att utveckla verksamheten mot de nationella målen. Personalen reflekterar över vilken pedagogisk avsikt de har med den verksamhet de erbjuder och hur de ska arbeta för att motverka traditionella könsmonster. Barnens erfarenheter, intressen och behov är kända för fritidshemspersonalen och omsätts i verksamheten. Personalen behöver förbättra sitt arbete med att stimulera barnen att prova på nya aktiviteter.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personalen har positiva och nära relationer till barnen och hjälper dem att skapa goda kamratrelationer. Vid behov delar personalen upp barnen i mindre grupper och de har en god uppsikt över barnen i förhållande till lokaler och omgivning. Det finns alltid någon vuxen bland barnen. Skolans motto är att "allas barn är allas ansvar". Fritidshemmets säkerhetsrutiner är välkända av personal och av vikarier, som arbetat på fritidshemmet i flera år, men rutinerna är dock inte dokumenterade. Personalen arbetar aktivt med att uppmärksamma barnens fysiska och psykiska välbefinnande. Likaså är arbetet med att träna barnens sociala förmåga och självständighet god. Barnen tränas dagligen i hur de ska kompromissa, följa gemensamma regler, hjälpa andra, visa respekt med mera. De arbetar aktivt med att relationerna mellan vuxna och barn ska vara goda genom att lyssna, stanna upp när man vill prata med varandra och prata om respekt.

Vad har skolinspektionen kommit fram till?

Tillsynen och säkerheten framstår som god för barnen på Genevadsskolan och personalen arbetar aktivt för att skapa goda relationer mellan såväl vuxna som barn.

Glänningeskolans fritidshem

Glänningeskolan ligger i ett av Laholms ytterområde som heter Trädgårdsstaden. Bebyggelsen inom upptagningsområdet är blandad med hyresrätter, bostadsrätter och villor. Skolan tar emot elever från förskoleklass till och med årskurs 3. På skolan finns ett fritidshem och barnen är uppdelade i två grupper. Fritidshemmets avdelning består av totalt 59 barn varav 15 barn är i åldern 9–12 år. Ett fåtal barn har annat modersmål än svenska och inget av barnen bedöms vara i behov av särskilt stöd. Personalen består av åtta personer och två av dem är utbildade fritidspedagoger, två är förskollärare, tre är barnskötare och en är barnbiträde. Det är barnskötarna som planerar verksamheten i fritidshemmet och de arbetar med barnen övervägande under eftermiddagstid. Övrig personal har sitt huvuduppdrag i grundskolan. Skolledningen består av en rektor som arbetar 65 procent på skolan. Fritidshemmet delar lokaler med skolans verksamhet och rummen är funktionella med mycket fria ytor som skapar möjlighet till olika aktiviteter. Lokalerna är till stor del anpassade efter fritidshemmets behov. På skolgården finns bland annat sandlådor och lekställningar. I anslutning till skolan lockar miljön till olika lekar såsom att bygga koja, leka i och bland buskarna, åka kana, spela fotboll m m. I närheten av skolan finns också Glänningesjön som fritidshemmet besöker, i synnerhet under loven. Frukost och mellanmål iordningställs av fritidshempersonalen. Vid den mest aktiva tiden, omkring mellanmålet, är det i snitt 40 barn närvarande, uppdelade i tre grupper med tre till fyra personal.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Fritidshemmet i Glänningeskolan har ett fast termins-/veckoschema. På onsdagar har barnen möjlighet att välja aktivitet utifrån olika "stationer". Det är aktiviteter såsom drama, bild, att vara i studiehallen, utomhus, i köket eller i snickis. Samtliga stationer är inte bemannade – detta räcker inte personalen till för. Övriga dagar finns inte några särskilt förbereda aktiviteter varken för de yngre eller för de äldre barnen utan då är det övervägande fri lek. Upplägget under den fria leken planeras utifrån årstid, väderlek och spontan planering och man utgår från gruppnivå och inte utifrån enskilda barns önskemål eller behov. Barnen berättar att de på fritidshemmet, leker, spelar dataspel, pysslar, spelar fotboll, leker vid klätterställningen äter frukt, är ute och leker, har samling, går till matsalen och äter mellanmål. Alla barnen är ute varje dag mellan 13:00–13:45 och därefter får barnen själv välja om de vill gå in. Under loven gör man utflykter till bland annat Glänningesjön och det finns möjligheter till att baka eller arbeta med lera. Aktiviteter som förbereder barnen för att på sikt klara sig utanför fri-

tidshemmet som exempelvis göra enklare mellanmål, ta ansvar eller ge kännedom om olika fritidssintressen, erbjuds inte på ett medvetet sätt av personalen. Barnen får, under den fria leken, bestämma vad de vill göra annars har barnen ingen möjlighet att påverka innehållet i verksamheten och det saknas strukturer och forum där barnen kan komma till tals. Detta bekräftas också vid intervjuerna med barnen "*vi bestämmer vad vi ska göra och personalen bestämmer vad vi får göra*". Skolinspektionen kan konstatera att aktiviteter som utmanar de äldre barnen saknas och det framgår också vid intervjun att barnen tycker att det blir tråkigare när de är äldre. Det fasta termins-/veckoschemat finns uppsatt på en anslagstavla i fritidshemmet. Föräldrar får ingen information inför loven, om vilka aktiviteter som är planerade. Först när personalen vet hur många barn som ska närvara sätts informationen upp.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen på fritidshemmet i Glänningeskolan får tillgång till ett varierat utbud av fria aktiviteter. De har en stimulerande utemiljö som de kan leka i och de har lokaler som är anpassade för verksamheten och barngruppen. Personalen behöver dock i högre grad erbjuda barnen särskilt förberedda, planerade och varierade aktiviteter under personalens ledning. Vidare behöver aktiviteter som förbereder barnen för att på sikt klara sig utanför fritidshemmet erbjudas. Barnen är inte delaktiga i planeringsarbetet och har inget inflytande över utformningen av verksamheten. Personalen behöver arbeta aktivt för att tydliggöra den demokratiska processen för barnen. Verksamheten behöver utformas så att den blir meningsfull även för de äldre barnen.

Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har skolinspektionen sett?

Skolinspektionen konstaterar att personalen inte i tillräcklig omfattning har kännedom om skollagen, läroplanen och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem. De pedagoger som har utbildning med inriktning mot fritidshemmet har sitt huvuduppdrag i grundskolan och arbetar i stort sett endast på loven i fritidshemmet. Det innebär att det är tre barnskötare som planerar och utför arbetet under eftermiddagarna tillsammans med förskollärare som inte regelbundet tjänstgör i verksamheten. Personalen planerar verksamheten utifrån beprövad erfarenhet och tar inte sin utgångspunkt i de nationella målen. De tar inte heller på ett metodiskt sätt reda på gruppens eller enskilda barns behov, intressen och erfarenheter för att omsätta detta i verksamheten. Observationerna vid besöket visar att personalen sällan är delaktig i eller stödjer barnen i deras lek. Rektorn har kännedom om fritidshemmets nationella uppdrag men har inte i tillräcklig grad tagit del av det egna fritidshemmets dagliga inre verksamheten. Personalen efterlyser och uttalar behov av kompetensutveckling som specifikt riktar sig mot fritidshemmets verksamhet. De anser att fokus idag ligger på skolområdet. Det avsätts två dagar per år då all personal sammanfattar arbetet under terminen som gått. Rektorn efterfrågar utvärderingarna men verksamheten utvärderas däremot inte på ett medvetet och systematiskt sätt i relation till de nationella målen och kraven. Föräldrarna får information om den dagliga planeringen via samtal med personalen och anslag i kapprummet. Däremot diskuterar inte personal och föräldrar fritidshemmets nationella uppdrag. Vid observationer uppmärksammar Skolinspektionen att personalen upplever stress när de slutar i skolan kl. 13:00 och samtidigt ska ta emot barnen på fritidshemmet. Det saknas tid för personalen att ställa i ordning inför eftermiddagens verksamhet i fritidshemmet. Personalen förbereder mellanmålet och diskar efter måltiden. Dessa moment tar en stor del av personalens tid och vid intervjun framhåller de detta, "*mellanmålet och disken hackar sönder eftermiddagen och vi är inte så mycket med barnen*". Det framgår av intervjuerna med personalen att de inte har diskuterat hur arbetet för att motverka traditionella könsmönster ska se ut i den egna verksamheten.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Eftersom rektorn och personalen inte utvärderar verksamheten i fritidshemmet systematiskt i förhållande till de nationella målen har inte rektorn heller den kunskap om kvaliteten i verksamheten som är nödvändig för att driva utveckling. Personalen behöver tillsammans med rektorn diskutera verksamhetens utformning och organisation utifrån de behov, intressen och erfarenheter barnen har och utifrån skollag, läroplan och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem. Personalen i fritidshemmet behöver tillsammans diskutera exempelvis hur de, med en pedagogisk medvetenhet, ska arbeta för att stödja barnen i deras lek, stimulera barnens nyfikenhet och utveckling samt arbeta för att motverka traditionella könsmönster. Vidare är det anmärkningsvärt att den personal som har utbildning med inriktning mot verksamhet i fritidshem har sin tjänstgöring i grundskolan till största del.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Det finns dokumenterade rutiner för barnens säkerhet i fritidshemmet men det visar sig vid intervjun med personalen att dessa inte är diskuterade och att de har olika uppfattning om innehållet. Trots detta framstår det vid besöket som att personalen har goda möjligheter att hålla uppsikt över barnen och erbjuda barnen en säker miljö. Möjlighet för barnen att dra sig undan för lugn och ro samt koncentrerade aktiviteter och i avskildhet finns. Personalen försöker vara uppmärksam på om någon behöver en vuxen att tala med eller få lite extra uppmärksamhet. Barnen säger att det oftast finns en vuxen att vända sig till om något händer och att de bryr sig och tar tag i saker för att det ska bli bättre. Det råder också ett gott kamratskap mellan barnen. Det saknas dock ett genomtänkt systematiskt förebyggande värdegrundsarbete där barnens sociala förmåga eller självständighet tränas. Vid besökstillfället är det lugnt vid frukosten och det fanns det tydliga rutiner för övergången mellan fritidshem och skola.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Tillsynen och säkerheten för barnen framstår som god. Det är en lugn miljö vid måltider och det finns inga tecken på stress. Ett genomtänkt och systematiskt förebyggande värdegrundsarbetet behöver emellertid utvecklas.

Mellbystrandskolans fritidshem

Mellbystrandskolan är en skola för barn i förskoleklass till årskurs 6. Den är belägen i ett villaområde nära hav och strand. Skolans fritidshem har en avdelning med 84 inskrivna barn men under eftermiddagstid deltar normalt mellan 50 och 60 i verksamheten. Sex personal tjänstgör i fritidshemmet. Två av de anställda arbetar bara några timmar i veckan i fritidshemmet. Personalen består av barnskötare och förskollärare, ingen i personalen har en utbildning med inriktning mot fritidshemmet. Barnen disponerar två mindre och ett större rum vilka under skoltid används av förskoleklasserna. De har med vissa begränsningar också tillgång till ytterligare ett rum som används av förskoleklassen. Fritidshemmet har tillgång till skolan slöjdsal och gymnastiksal. Skolgården består av ett skogsparti med små lekhus och möjlighet till kojbygge. Det finns också gott om fasta lekredskap och andra leksaker för utomhusbruk inklusive små cyklar. Barnen spelar fotboll på en mindre fotbollsplan belägen på andra sidan om en mindre väg.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Barnen erbjuds dagligen ett antal fria aktiviteter med inriktning mot att klippa och klistra, rita och sy samt leka med leksaker eller spela spel. Det förekommer mer sällan att barnen erbjuds förberedda vuxenledda aktiviteter i syfte att stimulera barnens utveckling och lärande. Barnen är ute en längre stund varje dag och sysselsätter sig då huvudsakligen själva i de stimulerande omgivningarna. Personalen uppger att utevistelsen också är nödvändig eftersom barngruppen är för stor i förhållande till lokalerna. Varje barn deltar en gång per vecka antingen i en utflykt till någon lekplats i området eller i aktiviteter i idrottshallen. Någon gång per termin bakar barnen. Loven, till exempel höstlovet, innehåller andra och ibland mer välplanerade inslag än den dagliga verksamheten i fritidshemmet. Det förekommer i stort sett aldrig att fritidshemmet ger sig i väg till någon plats utanför Mellbystrand. Vid besöket hade personalen sedan en vecka dragit igång "teckenspråkskurs" där 10 barn fick delta. Intresset bland barnen var mycket stort. Den verksamhet som erbjuds är i stort sett densamma för de äldre barnen som för de yngre. Barnen har möjlighet till inflytande och ansvar genom att barn själva får förbereda, leda och utvärdera spel och lekar i idrottshallen. Personalen uppger också att de försöker utforma verksamheten utifrån vad barnen önskar. Sedan en kortare tid tillbaka finns också en förslagslåda i vilken barnen kan lägga förslag och önskemål om verksamheten. De intervjuade barnen uppger att det främst är personalen som utformar verksamheten i fritidshemmet. Huvuddelen av barnen slutar på fritidshemmet redan i årskurs 3 men det genomförs i dag inga aktiviteter som förbereder dem för att på sikt klara sig utan tillsyn i fritidshemmet.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

För de yngre barnen är verksamheten vid fritidshemmet i huvudsak rolig och varierad och bygger på barnens egen lek i en positiv utemiljö. Fritidshemmet behöver dock i högre grad erbjuda förberedda, vuxenledda aktiviteter som stimulerar barnens utveckling och lärande. Initiativet med teckenspråkskursen är ett bra steg i denna riktning. Verksamheten behöver anpassas så att den också kan utgöra ett intressant och meningsfullt alternativ för de äldre barnen som i dag ofta slutar på fritidshemmet i årskurs 3. Fritidshemmet behöver också erbjuda inslag som förbereder barnen för en positiv fritid efter att de så småningom har slutat på fritidshemmet. De äldre barnens inflytande och ansvar i planering och genomförande av spel och lekar i idrottshallen är ett gott exempel på hur fritidshem kan fostra barn till demokratiska, självständiga och kompetenta individer. Barnens inflytande och ansvar i verksamheten i övrigt behöver dock utvecklas.

Har verksamheten en pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Fritidshemmet har en handlingsplan som visar på goda tankar om hur verksamheten ska kunna utvecklas bland annat när det gäller att erbjuda barnen en mer varierad och utvecklande fritid. Flera av förslagen har dock ännu inte blivit genomförda. Handlingsplanen utvärderas ett par gånger per år men det förekommer ingen utvärdering av verksamheten i förhållande till de nationella målen. Personalen har enligt rektorn deltagit i utbildning kring Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem, något som dock inte personalen vid intervjun hade något minne av. Personalen menar själva att de inte diskuterar fritidshemmets nationella uppdrag eller utvärderar sin egen verksamhet i förhållande till de nationella målen och kraven i läroplanen och Skolverkets allmänna råd. De deltar i skolans kompetensutveckling och i ett nätverk för fritidshemspersonal men har enligt rektorn behov av ytterligare kompetensutveckling med inriktning mot fritidshemmets specifika verksamhet. Rektorn, som själv är utbildad fritidspedagog, träffar personalen en gång i veckan under deras planeringstid. Denna tid används i stor utsträckning för information från rektorn och för att lägga barnens scheman. Endast i mindre utsträckning används tiden för att planera inslag i verksamheten och till att

diskutera verksamhetens pedagogiska utgångspunkt, exempelvis när det gäller hur fritidshemmet ska arbeta för att ta tillvara barnens nyfikenhet och lust att lära eller hur man ska arbeta för att motverka traditionella könsmönster. Rektorn, som ser utvecklingsbehov i verksamheten, kommer med förslag om hur verksamheten bör förändras men av olika skäl genomförs sällan dessa. Endast i liten grad informeras barn och föräldrar om vilka aktiviteter som personalen planerat. Inför loven finns en skriftlig planering som dock inte lämnas ut till barnen eftersom det då skulle innebära att många barn gärna deltar i lovverksamheten vilket i sin tur skulle omöjliggöra planerade aktiviteter som till exempel utflykter. Intervjuade föräldrar har inte fått någon information om fritidshemmets nationella uppdrag.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Personalen behöver aktualisera och diskutera det nationella uppdraget enligt läroplanen och de allmänna råden. Rektorns ledarskap behöver stärkas och han behöver tillsammans med personalen diskutera vilka åtgärder som krävs för att förverkliga de goda tankar de har om att förbättra verksamheten. Personalen behöver i högre grad använda sin planeringstid till att förbereda inslag i verksamheten och att utvärdera verksamheten i fritidshemmet. Barn och föräldrar behöver få god information om verksamhetens planering och uppdrag.

Erbjuds barnen en god omsorg?

Vad har Skolinspektionen sett?

Enligt samstämmiga intervjuuppgifter är relationerna mellan barnen i huvudsak positiva. Personalen tar sig tid att prata med och lyssna på barnen, särskilt vid mellanmålet då den annars stora barngruppen är uppdelad i fyra grupper. Vid besöket ses personalen stödja barnen i de aktiviteter som erbjuds inomhus. Utomhus sysselsätter sig barnen själva utan större vuxeninblandning. Minst en timme dagligen är alla barn utomhus, barnen har därefter möjlighet att själva avgöra om de ska vara ute eller inne, men då utan att vuxna är utomhus. Denna frihet gäller även för de minsta barnen. Barnen uppskattar valmöjligheten, särskilt eftersom det inomhus inte finns utrymme för mer livliga aktiviteter. Personalen uppger att det inomhus kan vara kaotiskt och en hög ljudnivå vissa dagar på grund av lokalernas begränsningar. Vid besökstillfället var dock färre barn än normalt på plats, cirka 40 mot normalt 50 till 60. Barnen har små möjligheter att dra sig undan för lugn och ro i de lokaler som i dag används. Personalen har begränsad information om barnens behov och intressen – och om barn i behov av särskilt stöd. De har därmed små möjligheter att särskilt uppmärksamma de barn som av ett eller annat skäl behöver särskild stöttning.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen har stor frihet till spännande utomhuslek utan hindrande avbrott och begränsningar, vilket i sig är en viktig kvalitetsaspekt i verksamheten. Fritidshemmet måste dock kunna säkerställa att uppsikten och säkerheten, särskilt av de små barnen, är tillräcklig. Barnen behöver inomhus få tillfälle att dra sig undan för lugn och ro och frihet från en hög ljudnivå. Personalen behöver få bättre information om barnens behov för att bättre kunna uppmärksamma de barn som behöver särskild omsorg.

Parkskolans fritidshem

Mitt i Laholm, på höjden intill Stadsparken, ligger Parkskolan. Parkskolan har förskoleklass och årskurserna 1–6. I fritidshemmet finns två avdelningar, ett för de yngre och ett för de äldre barnen. Runt skolan finns en blandad bebyggelse av villor och hyreshus. Skolan byggdes för 90 år sedan och är idag en modern skola med stora, ljusa och funktionella lokaler. Fritidshemmet har både egna lokaler som är ändamålsenliga och anpassade för verksamheten men också några av rummen som delas med skolverksamheten. Fritidshemmet har även tillgång

till hela skolan inklusive gymnastiksalen under eftermiddagen. Skolgården innehåller både lekredskap, sandlåda och bollplan. På avdelning Grön är 39 barn inskrivna i åldern 6–8 år och på den Gula avdelningen finns 40 barn inskrivna i åldern 6–12 år. Ett fåtal barn har annat modersmål än svenska och ett fåtal barn bedöms vara i behov av särskilt stöd. Personalen består av åtta personer varav en är utbildad fritidspedagog, tre är förskollärare, tre är barnskötare samt en som saknar pedagogisk utbildning. Rektorn uppger att hälften av personalen har cirka halva sin arbetstid förlagd i skolan och att ambitionen är att ha cirka tio barn per personal i fritidshemmet. Avdelningarna är sammanslagna under morgnarna. Vid mellanmålet är det cirka 25 barn tillsammans med två till tre personal per avdelning. Cirka 1/3 av barnen har såväl morgon- som eftermiddagsomsorg och är närvarande under större delen av loven. Skolledningen består av en rektor som arbetar heltid på skolan.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Vid fritidshemmet i Parkskolan erbjuds barnen ett utbud av fria aktiviteter. Det finns en fast veckoplanering som visar att de en dag går till gymnastiksalen. Dagligen har barnen möjlighet att bland annat rita, väva, leka med lego, spela pingis och fotbollspel. Det finns få särskilt förberedda planerade aktiviteter. Möjligheterna för barnen att dra sig undan för lugn och ro i de ordinarie lokalerna är små. Upplägget under den fria leken planeras med hänsyn till årstid, väderlek och spontan planering utifrån gruppnivå. I intervjuerna framkommer att fritidshemmet inte i tillräcklig utsträckning erbjuder aktiviteter som förbereder barnen för att göra dem självständiga och kunna klara sig bra på egen hand. Verksamheten ser ungefär likadan ut oavsett barnens ålder och kön. Ett barn säger, "man tycker inte det är så roligt att vara här när man blir äldre". Det finns inget medvetet arbete eller forum där barnen får föra fram sina åsikter och förslag om verksamhetens utformning. Barnen säger att de inte bestämmer så mycket, det gör de vuxna. Loven har en mer innehållsrik verksamhet då görs det utflykter och mest i närmiljön. Personalen säger att på grund av ekonomiska små resurser finns det ingen möjlighet att åka iväg på längre utflykter. Information om termins- och veckoprogrammet finns uppsatt på anslagstavlan.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen på fritidshemmet i Parkskolan får tillgång till ett varierat utbud av fria aktiviteter. Det saknas dock en tydlig planerad verksamhet under personalens ledning. Den dagliga verksamheten behöver utvecklas för att den ska bli varierad och anpassad till barnens intressen, behov och ålder. Möjlighet för barnen till lugna och koncentrerade aktiviteter behöver förbättras. Aktiviteter som förbereder barnen för att på sikt klara sig utanför fritidshemmet behöver erbjudas de äldre barnen. Barnens möjlighet till inflytande och planering av verksamheten behöver förbättras och den demokratiska processen behöver tydliggöras för dem. Föräldrarna behöver ges information om fritidshemmets nationella uppdrag i skollag, läroplan och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem.

Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har skolinspektionen sett?

All personalen har inte en klar kännedom om fritidshemmets nationella uppdrag som uttrycks i skollag, läroplan samt Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem. Rektorn har kännedom om fritidshemmets nationella uppdrag men tar inte så stor del i fritidshemmets inre verksamhet. Däremot är rektorn väl insatt i det praktiskt dagliga arbetet. Verksamheten utvärderas inte på ett medvetet, systematiskt sätt i relation till de nationella målen och ledningen efterfrågar inte heller detta. Utvärderingen som personalen genomför är utifrån fritidshemmets egen handlingsplan och

resultaten vävs ihop med skolans resultat i en gemensam kvalitetsredovisning. Personalen har en och en halv timmes gemensam planering per vecka och ett möte per månad där rektorn deltar. Det framkommer i intervjuerna att personalen arbetar mestadels utifrån tidigare erfarenheter och de aktiviteter som förekommer är inte planerade utifrån en pedagogisk tanke och barnens behov, intressen och erfarenheter. Exempelvis är de aktiviteter som pågår under besöket att sy dukar och lägga pärlplattor. Några aktiviteter som är speciellt anpassade för att möta de äldre barnens behov märker inte Skolinspektionen vid besöket. Vidare pågår inget medvetet arbete från personalen att stödja barnen i deras lek för att locka fram deras nyfikenhet och lust att lära och inte heller för att motverka traditionella könsmonster. Det finns inget utrymme för personalen att förbereda den dagliga verksamheten på eftermiddagen i fritidshemmet eftersom personalen och barnen kommer till fritidshemmet samtidigt efter skolan slut. I intervjun med personalen uppger de att kompetensutveckling som är riktad till verksamhet i fritidshem sällan erbjuds, den mesta kompetensutvecklingen som de har att tillgå riktar sig till verksamheten i skolan.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Fritidshemmet vid Parkskolan erbjuder olika aktiviteter och barnens egen lek är grunden för verksamheten. Det saknas i flera avseenden en medveten pedagogisk avsikt med det som erbjuds. All personal vid Parkskolans fritidshem behöver tillsammans med rektorn diskutera hur verksamheten ska utvecklas och utvärderas i förhållande till de nationella målen. Det är viktigt att all personal har kännedom om fritidshemmets nationella mål och riktlinjer och hur arbetet ska läggas upp för att stimulera barnens nyfikenhet och lust att lära samt hur arbetet med att motverka traditionella könsmonster ska bedrivas. Personalen behöver systematiskt ta reda på gruppens och enskilda barns intressen, behov och erfarenheter för att omsätta detta i verksamheten. För att verksamheten skall utvecklas behöver ledningen vara förtrogen med den dagliga verksamheten och ta aktiv del i utvecklingen.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Samtlig personal som Skolinspektionen talat med menar att de ger barnen en god omsorg, vilket också bekräftas av både barn och föräldrar. När det gäller tillsynen så finns enligt personalen rutiner för kontroll av barnens närvaro och var de befinner sig men säkerhetsrutinerna är inte nertecknade. Personalen är i närheten av barnen och deras aktiviteter och försöker vara uppmärksamma på om någon behöver en vuxen att tala med eller att få lite extra uppmärksamhet. Barnen säger att det oftast finns en vuxen att vända sig till om något händer och att de bryr sig och tar tag i saker för att det ska bli bättre. Det framgår dock att det inte finns vuxna ute på skolgården för de barn som vistas utomhus på morgonen innan skolan börjar. Det finns ingen medveten strategi eller genomtänkt tillvägagångssätt för att träna barnens sociala förmåga eller självständighet. Personalen arbetar för att hålla nere ljud- och stressnivån även vid måltiderna och det råder ett gott kamratskap mellan barnen.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Det framstår som tillsynen av och säkerheten för barnen är god vid Parkskolans fritidshem. Det är en lugn miljö vid måltiderna och det finns inga tecken på stress. Personalen uppmärksammar barnens fysiska och psykiska välbefinnande. Säkerhetsrutinerna är inarbetade men för att all personal likartat ska tolka dem behöver rutinerna diskuteras regelbundet. Personalen finns i närheten av barnen både inom och utomhus och de är tillgängliga för alla barn. Det råder ett gott kamratskap mellan barnen.

Veingeskolans fritidshem

Veingeskolan är en skola med förskoleklass och årskurserna 1–6 samt ett fritidshem med två avdelningar. Skolan ligger i orten Veinge i norra delen av Laholms kommun och bebyggelsen består till största del av villor. Skolan har ett geografiskt stort upptagningsområde från den kringliggande landsbygden. Under flera år har Veingeskolan stått på tur för att byggas om och vid besöket är skolan inhyrd i paviljonger. De två avdelningarna Ekorren och Pantern är inrymda i var sin paviljong som ligger intill varandra och Ekorren delar lokalen med förskoleklassen. Frukost och mellanmål serveras i en tredje paviljong som ligger i närheten till de andra två paviljongerna. Fritidshemmet har vid flera tillfällen, på grund av den pågående ombyggnaden, fått byta lokaler i skolan de senaste åren. Skolgården är stor med fotbollsplan, olika lekredskap samt sandlåda och det finns två förråd där cyklar, styltor, bollar med mera förvaras. Under utevistelsen har barnen fri tillgång till materialet. På Ekorren finns 30 barn och på Pantern 29 barn i åldern 6–8 år samt sex och sju barn i åldern 9–12 år på respektive avdelning, totalt 72 barn i fritidshemmet. Personalen består av två fritidspedagoger, en förskollärare och fyra barnskötare, totalt 4,25 årsarbetare. Därutöver ingår två förskollärare som öppnar fritidshemmet fyra dagar i veckan. Ett fåtal barn har annat modersmål än svenska. Avdelningarna är sammanslagna under morgnar och eftermiddagar och vid mellanmålet är det cirka 20 till 25 barn och två personal per avdelning. Drygt hälften av barnen har såväl morgon- som eftermiddagsomsorg. Lokalerna är anpassade för verksamheten i fritidshemmet och de har tillgång till gymnastiksalen under eftermiddagen.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Det finns ett rikligt och varierat utbud av material för barnen i fritidshemmet, materialet är väl synligt och tillgängligt. Personalen på de två avdelningarna planerar verksamheten gemensamt och arbetar tillsammans dagligen för att bättre ta tillvara personalens olika kompetenser. Det erbjuds planerade aktiviteter varje dag men det ges också stort utrymme för fri lek och utevistelse. Fritidshemmet gör en grovplanering för hela läsåret som sedan efter hand finplaneras dag för dag. Aktiviteterna pågår oftast i flera veckor och vissa aktiviteter är återkommande varje vecka hela läsåret som till exempel lekar i gymnastiksalen och musikstund. Gemensamhetslekarna är uppskattade av barnen och de deltar gärna i dessa. Som alternativ till de mer fysiska aktiviteterna erbjuds lugnare personalleda aktiviteter som att måla, pyssla eller annat. Att barnen har möjlighet till avkoppling och koncentration framkommer i samtliga intervjuade grupper och genom Skolinspektionens observationer. Fritidshemmet erbjuder även aktiviteter som ger kunskaper och erfarenheter om omvärlden som exempelvis naturupplevelser, simning, skridskoåkning och kontakter med olika föreningar i kommunen. Likaså erbjuds under loven en varierad verksamhet med besök och utflykter utanför fritidshemmet. I samtalen med föräldrapresentanterna menar de att verksamheten i fritidshemmet lär barnen ta ansvar och hålla ordning på sina saker. Barnen har stort inflytande över den fria leken. I fritidshemmets pedagogiska handlingsplan som är uppbyggd kring läroplanens rubriker står att: "I våra samlingar kommer alla barnen till tals. Här sker demokratiska beslut tas som berör fritidshemsverksamheten". Detta bekräftades i de observationer som Skolinspektionen gjorde under besöket i fritidshemmet. Personalen gör också barnen delaktiga i innehållet i exempelvis musikstunderna, vilka spel och böcker som ska köpas in och vilka aktiviteter som ska planeras. Barnen säger att de har inflytande men då gäller det den fria leken och de är inte medvetna om att de faktiskt påverkar och har möjlighet till att påverka innehållet i verksamheten. Personalen behöver därför tydliggöra den demokratiska processen för barnen. Skolinspektionen kan konstatera, genom gjorda observationer och intervjuer, att det inte erbjuds en speciellt anpassad verksamhet varken utomhus eller inomhus, för de 13 barn som är i åldern 9–12 år. Även föräldrar, personal och rektorn uppger detta i samtalen. Ett barn i årskurs 3 sa: "Ibland är det ganska

tråkigt, för då känns det som om jag har gjort allt och då finns inget att göra.” Personalen säger: Vi tycker det skulle finnas ett alternativ för de äldre barnen, men många har gått så många år att de är trötta på de här institutionerna.” Samtliga intervjugrupper reflekterade över varför flertalet av barnen slutar i fritidshemmet omkring årskurs 3. Många familjer bor utanför samhällena och några av föräldrarna uttrycker en oro över att barnen inte ska vilja vara kvar i fritidshemmet efter årskurs 2 till 3. För övrigt uppger de föräldrar som Skolinspektionen intervjuade att de är mycket nöjda med den verksamhet som fritidshemmet erbjuder.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Verksamheten är varierad och anpassad efter barnens olika åldrar, mognad och intressen när de gäller de yngre barnen. För dessa barn upplevs verksamheten som stimulerande och lustfylld. Dock behöver den demokratiska processen tydliggöras för barnen så att de förstår att de har inflytande och möjlighet att påverka. Likaså behöver verksamheten utvecklas för att också vara attraktiv och anpassad för de äldre barnen. Sammantaget konstaterar Skolinspektionen att Veingeskolans fritidshem erbjuder de yngre barnen en meningsfull fritid med god kvalitet men att verksamheten för de äldre barnen är ett utvecklingsområde.

Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Genom den dokumentation, de observationer, intervjuer och spontana samtal som Skolinspektionen genomförde vid besöket, kan konstateras att verksamhetens utformning och innehåll till största del är i överensstämmelse med de nationella målen. Personalen har god kännedom om det nationella uppdraget och de nationella målen är konkretiserade i fritidshemmets handlingsplan. Personalen beskriver att de utgår från gruppens och från de enskilda barnens erfarenheter, intressen och behov när de planerar innehållet i verksamheten. Det finns stort utrymme för lek och personalen finns i barnens närhet, stimulerar och stödjer barnen i deras lek när det behövs. Rektorn menar att verksamheten är genomtänkt och att personalen är kunnig. Utvärdering sker vid skolterminernas början och slut i samband med att kvalitetsredovisning, fritidshemmets handlingsplan och grovplanering ska tas fram. Både personal och ledning uppger emellertid att verksamheten mer sällan diskuteras och utvärderas med utgångspunkt i läroplanen och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem, under det löpande arbetet under terminerna. Efter loven utvärderar personalen de aktiviteter som de genomfört, hur de har fungerat och hur de kan göra det bättre. Men en reflektion över i vilken mån barnen utvecklats i förhållande till de nationella målen eller vilket lärande aktiviteterna gett barnen görs inte. Både rektorn och personal menar att de inte arbetar speciellt aktivt och medvetet med att motverka traditionella könsmonster. De försöker välja lekar som passar de flesta och anpassa aktiviteter som passar både pojkar och flickor. Däremot har inte personalen på ett medvetet sätt reflekterat över sitt eget förhållningssätt gentemot pojkar och flickor eller aktivt arbetat för jämställdhet integrerat i verksamheten. Rektorn menar att detta är ett utvecklingsområde för fritidshemmet. Det framkommer i intervjun att rektorn är förtrogen med fritidshemmets nationella uppdrag men mindre förtrogen med den dagliga verksamheten. Mycket av rektorns tid går åt att arbeta med ombyggnaden av skolan och med olika elevärenden och hennes tid i fritidshemmet har minskat. Personalen säger i intervjun att: ”Hon har goda och sunda tankar med goda intentioner men hon är inte fysiskt närvarande. Hon har nog en ambition och vilja men eftersom vi sköter oss så bra så släpper hon oss”. Rektorn träffar personalen en gång i veckan, om inte annat kommer emellan, för att främst informera och till viss del diskutera verksamheten. Enligt personalen är det de själva som utvecklar verksamheten men att de behöver utmaningar för att komma vidare i den pedagogiska utvecklingen. Rektorn säger: ”Vi

känner varandra väl och jag litar mycket på deras sätt att jobba." Föräldrarna får information om verksamheten genom den dagliga kontakten med personalen men någon information om fritidshemmets nationella uppdrag ges inte. Det är viktigt att föräldrarna känner sig delaktiga i frågor som rör både det egna barnet och fritidshemmets grundläggande värden, normer och regler, planering och innehåll för att bland annat kunna ställa krav på verksamheten. Vidare framkommer att personalen är försiktig med att informera föräldrar och barn om vilka aktiviteter som erbjuds på loven av rädsla att antalet barn ska bli så stort att de inte har möjlighet att genomföra de planerade aktiviteterna. Likaså är de färre i personalen under loven eftersom en del av dem väljer att ta semester när det är lov. Föräldrarna bekräftar i intervjun att de inte fått någon specifik information av verksamheten på loven. I intervjun med rektorn är hennes uppfattning att föräldrarna informeras om de planerade aktiviteterna så att de kan välja om de vill ha sina barn i verksamheten under loven.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Verksamheten vid Veingeskolans fritidshem har en pedagogisk utgångspunkt i god överensstämmelse med de nationella styrdokumenterna. Verksamheten utformas utifrån såväl barnens önskemål som en avsikt att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande. Dock behöver rektorn ta en aktivare roll i fritidshemmets dagliga arbete samt mer kontinuerligt diskutera och utvärdera verksamheten och barnens utveckling med utgångspunkt i de nationella målen och kraven i läroplan och Skolverkets Allmänna råd, Kvalitet fritidshem. Arbetet för att motverka traditionella könsmönster behöver bli mer medvetet och informationen till föräldrarna om verksamheten samt fritidshemmets nationella uppdrag behöver utvecklas.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personalen arbetar medvetet med att träna barnens sociala förmåga och självständighet samt att skapa goda kamratrelationer. Skolinspektionen observerade vid besöket i fritidshemmet att personalen genom sitt tydliga förhållningssätt genomför detta på ett naturligt och varmt sätt med respekt för den enskilde individen. Personalen har arbetat tillsammans i många år och deras positiva och tydliga förhållningssätt återspeglas i barnens handlingssätt. Det finns en nära och positiv relation mellan personal och barn. Personalen har en medveten strategi för att göra vistelsen säker och har ett system för att noga föra anteckningar om när barnen kommer och går. Det finns också nertecknade rutiner för att säkerställa barnens säkerhet och dessa rutiner finns även i en pärm som är avsedd för vikarier. Rektorn anser att personalen har en god tillsyn och säkerhet, likaså känner sig föräldrarna trygga med barnens vistelse i fritidshemmet. Det finns alltid personal på skolgården när barnen är ute, de samtalat med barnen och stödjer dem i deras aktiviteter. Personalen arbetar medvetet för att motverka stress, hög ljudnivå osv. och det är en lugn och behaglig miljö vid besökstillfället. Värt att notera är dock att det vid besökstillfället var färre barn än normalt på grund av att många barn var sjuka. Skolinspektionen har därför ingen riktig bild av hur den fysiska miljön är när ett normalt antal barn är i fritidshemmet. Enligt rektorn finns det personal som har stor förmåga att uppmärksamma barns psykiska välbefinnande och att också möta dessa barn på ett professionellt sätt. Personalen själv menar att de har en så nära relation till barnen att de kan hantera dessa situationer.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

I Veingeskolans fritidshem framstår omsorgen om barnen som god och att det finns goda rutiner för att göra vistelsen säker. Personalen uppmärksammar barnens fysiska och psykiska välbefinnande och har positiva och nära relationer till barnen samt stödjer dem i att utveckla goda kamratrelationer.

Skolinspektionens rekommendationer och krav på åtgärder

Fritidshemmens ansvar

Genevadskolans fritidshem

Fritidshemmet vid Genevadskolan erbjuder barnen ett utbud av aktiviteter samt god omsorg.

Granskningen har dock uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende en meningsfull fritid:

- Fritidshemspersonalen bör arbeta för att fritidshemmet även ska kunna erbjuda en verksamhet som är anpassad för äldre barn (9–12 åringar).
- Fritidshemspersonalen bör arbeta mer aktivt för att erbjuda aktiviteter som förbereder barnen att på sikt klara sig utanför fritidshemmet, t.ex. att göra enkla mellanmål, ta ansvar, miljö och hälsa och kännedom om fritidsintressen m.m.
- Fritidshemspersonalen bör arbeta mer aktivt för att ge kunskaper och erfarenheter om omvärlden (t.ex. kultur, natur, kultur, närmiljö, litteratur, teknik, IT) till barnen.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt:

- Personalen behöver arbeta mer aktivt med att få barnen att prova nya aktiviteter (t.ex. stimulerar barn som aldrig ägnar sig åt skapande eller idrott att prova detta)

Glänningeskolans fritidshem

Fritidshemmet vid Glänningeskolan erbjuder barnen ett utbud av aktiviteter samt god omsorg.

Granskningen har dock uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende att erbjuda barnen en meningsfull fritid:

- Personalen behöver dock i högre grad erbjuda barnen särskilt förberedda, planerade och varierade aktiviteter under ledning.
- Rektorn behöver säkerställa att barnen ges möjlighet till delaktighet i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten. Den demokratiska processen, från förslag till beslut, behöver tydliggöras för barnen.
- Rektorn behöver säkerställa att verksamheten utformas så att den blir meningsfull även för de äldre barnen.
- Personalen behöver förbättra arbetet med att förbereda barnen så att de på sikt klarar sig utanför fritidshemmet.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt:

- Rektorns förtroenhet med den dagliga verksamheten behöver förbättras och likaså behöver rektorn ta aktiv del i verksamhetens utveckling.

- Rektorn behöver säkerställa att all personal i fritidshemmet har kännedom om fritidshemmens nationella uppdrag och om de nationella styrdokumenterna.
- Rektorn behöver tillsammans med personalen diskutera samt systematiskt utvärdera verksamheten i fritidshemmet i relation till de nationella målen och kraven i skollagen, läroplanen och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem.
- Personalen behöver ta reda på vilka erfarenheter, intressen och behov gruppen och enskilda barn har för att sedan omsätta detta i verksamheten.
- Rektorn och personalen behöver gemensamt säkerställa att verksamheten omfattar planerade och styrda aktiviteter som i högre grad stimulerar barnens nyfikenhet och lust att lära.
- Personalen behöver mer aktivt stödja barnen i deras lek.
- Personalen behöver utveckla såväl ett medvetet förhållningssätt som ett aktivt arbete för att motverka traditionella könsmonster.
- Rektorn behöver tillse att föräldrarna ges information om fritidshemmens nationella uppdrag.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende en god omsorg:

- Rektorn behöver tillsammans med personalen utveckla det förebyggande värdegrundsarbetet och aktivt träna barnens sociala förmåga och självständighet.

Mellbystrandskolans fritidshem

Fritidshemmet vid Mellbystrandskolan erbjuder goda möjligheter till stimulerande lek och vistelse utomhus. Granskningen har dock uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende att erbjuda barnen en meningsfull verksamhet:

- Barnen behöver erbjudas en större bredd av förberedda, vuxenledda aktiviteter som stimulerar deras utveckling och lärande.
- Verksamheten för de äldre barnen behöver anpassas efter åldersgruppens intressen och behov.
- De äldre barnen behöver förberedas för att klara sig själva och få en positiv fritid när de så småningom slutar på fritidshemmet.
- Barnens inflytande över och ansvar för verksamhetens utformning behöver stärkas.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende genomtänkt pedagogisk utgångspunkt:

- Personalen behöver aktualisera och diskutera det nationella uppdraget enligt läroplanen och de allmänna råden.
- Personalen behöver diskutera hur man ska arbeta för att ta tillvara barnens nyfikenhet och lust att lära samt för att motverka traditionella könsmonster.
- Rektorn behöver säkerställa att verksamheten i fritidshemmet utvecklas.
- Personalen behöver i högre grad planera och utvärdera verksamheten.

- Informationen till barn och föräldrar om verksamhetens innehåll och nationella uppdrag behöver förbättras.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende god omsorg:

- Fritidshemmet behöver säkerställa att uppsikten och säkerheten över barnen är tillräcklig.
- Barnen behöver få tillfälle att dra sig undan för lugn och ro inomhus.

Parskolans fritidshem

Fritidshemmet vid Parskolan erbjuder barnen ett utbud av aktiviteter samt en god omsorg.

Granskningen har dock uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende att erbjuda barnen en meningsfull verksamhet:

- Verksamheten behöver utformas så att den blir meningsfull även för de äldre barnen.
- Barnens inflytande i verksamheten behöver förbättras och den demokratiska processen tydliggöras för.
- Rektorn behöver säkerställa att informationen till föräldrarna förbättras angående fritidshemmets nationella uppdrag.
- Barnen möjlighet till lugna och ro behöver förbättras.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt:

- Rektorns förtrogenhet med den dagliga verksamheten behöver förbättras och likaså behöver rektorn ta aktiv del i verksamhetens utveckling.
- Rektorn behöver säkerställa att all personal i fritidshemmet har kännedom om fritidshemmets nationella uppdrag och om de nationella styrdokumenterna.
- Rektorn behöver tillsammans med personalen diskutera och kontinuerligt utvärdera verksamheten i fritidshemmet i relation till de nationella målen och kraven i skollagen, läroplanen och Skolverkets Allmänna råd och kommentarer, Kvalitet i fritidshem.
- Personalen behöver ta reda på vilka erfarenheter, intressen och behov gruppen och enskilda barn har för att sedan omsätta detta i verksamheten.
- Personalen behöver mer aktivt stödja barnen i deras lek och i högre grad stimulerar barnens nyfikenhet och lust att lära.
- Personalen behöver utveckla såväl ett medvetet förhållningssätt som ett aktivt arbete för att motverka traditionella könsroller.
- Rektorn behöver tillse att föräldrarna ges information om fritidshemmets nationella uppdrag.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden avseende en god omsorg:

- Personalen behöver aktivt träna barnens sociala förmåga och självständighet.
- Rektor behöver säkerställa att aktuella säkerhetsrutiner är kända av samtlig personal.

Veingeskolans fritidshem

Fritidshemmet vid Veingeskolan erbjuder de yngre barnen en meningsfull fritid och omsorgen om barnen är god. Det finns en medveten pedagogisk avsikt med den erbjudna verksamheten som syftar till att utveckla barnen socialt, fysiskt, intellektuellt och emotionellt.

Granskningen har dock uppmärksammat följande utvecklingsområde avseende en meningsfull fritid:

- Personalen behöver arbeta för att medvetandegöra barnen om den demokratiska processen som pågår och vilket inflytande de faktiskt har.
- Verksamheten behöver utvecklas för att också vara attraktiv och anpassad för de äldre barnen.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområde avseende en pedagogisk utgångspunkt i verksamheten:

- Rektorn behöver bli mer förtrogen med den dagliga verksamheten och aktivt delta i att kontinuerligt utveckla och utvärdera verksamheten i förhållande till de nationella målen.
- Arbetet för att motverka traditionella könsroller behöver göras mer medvetet och aktivt.
- Rektorn behöver tillse att informationen till föräldrarna förbättras såväl om verksamheten i fritidshemmet som fritidshemmets nationella uppdrag.

Huvudmannens ansvar

I denna granskning bedöms inte i sig kommunernas styrning och ledning av skolbarnsomsorgen. Inte heller kvalitetsarbetet berörs. Sådana bedömningar har emellertid gjorts i Skolinspektionens regelbundna tillsyn som för Laholms kommuns del slutfördes i augusti 2006 (se särskild rapport för Laholms kommun dnr 53-2005:3224). Vid den intervju, som i denna granskning genomförts, med utbildningsnämndens ordförande och utbildningschefen samt utredare framgår att de ytterst ansvariga i första hand tagit del av kvantitativa mått kring fritidshemmen i kommun och i mindre utsträckning diskuterat fritidshemmets svagheter och problem. Granskningen av kvaliteten i fem fritidshem i Laholms kommun visar emellertid att det finns stora variationer mellan fritidshemmen, särskilt när det gäller pedagogisk medvetenhet och i vilken mån barnen erbjuds en meningsfull och utvecklande fritid. Kommunen har som huvudman ansvar för att alla barn i Laholms kommuns fritidshem, oavsett placering, erbjuds en verksamhet av hög och jämn kvalitet.

Uppföljning m.m.

Skolinspektionen begär senast den 20 september 2010 en redovisning från Laholms kommun. Av redovisningen ska framgå vilka utvecklingsinsatser som gjorts för att komma till rätta med de kvalitetsbrister som konstaterats. Insatserna ska redovisas per fritidshem till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, Gasverksgatan 1, 222 29 Lund.

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Avdelningschef

Ebba Svartz,
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också enhetschefen Peter Ekborg deltagit.

Bilaga

Författningsstöd till granskningens frågeområden